

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

Р І Ш Е Н Н Я

До протоколу № 119
від 05 квітня 2023 року

Щодо Доповіді Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти про якість вищої освіти в Україні, її відповідність завданням сталого інноваційного розвитку суспільства у 2022 році

Відповідно до частини другої статті 18 Закону України «Про вищу освіту» Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти щороку готує та оприлюднює доповідь про якість вищої освіти в Україні, її відповідність завданням сталого інноваційного розвитку суспільства, звіт про власну діяльність, формує пропозиції щодо законодавчого забезпечення якості вищої освіти та направляє зазначені документи Верховній Раді України, Президентові України, Кабінетові Міністрів України та закладам вищої освіти для їх обговорення та належного реагування.

20 березня 2023 р. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти направило Верховній Раді України Доповідь про якість вищої освіти в Україні, її відповідність завданням сталого інноваційного розвитку суспільства у 2022 році (далі – Доповідь).

Доповідь складається з вступної, основної, яка містить 5 розділів, та заключної частин.

Документ окреслює проблеми та перспективи у сфері забезпечення якості вищої освіти, містить аналіз стану якості вищої освіти в Україні у 2022 році, інформацію про діяльність НАЗЯВО.

2022 рік — рік повномасштабного вторгнення Росії в Україну — став неймовірним випробовуванням для системи вищої освіти України. Як наслідок: пошкоджені або повністю зруйновані будівлі університетів; за кордон або в інші безпечніші місця всередині країни переїхали сотні тисяч викладачів і студентів; заклади вищої освіти, що опинилися в окупації або в зоні бойових дій, були переміщені, тому повинні були налагоджувати свою роботу на новому місці.

Важливим стратегічним документом останнього часу, який визначив перспективи розвитку вищої освіти у Європейському просторі вищої освіти на

десятиліття (до 2030 року), стало Римське комюніке, ухвалене державами-учасниками Болонського процесу 19 листопада 2020 року. Напередодні повномасштабного вторгнення Росії в Україну, 23 лютого 2022 року Кабінет Міністрів України схвалив Стратегію розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 рр., в якій ідентифіковано ключові проблеми, що стримують розвиток системи вищої освіти в Україні, запропоновано шляхи їх подолання, визначені головні цілі на наступне десятиліття. Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти у 2022 році було ініційовано Національний план дій зовнішнього забезпечення якості вищої освіти України на період 2022-2023 рр.

Однак, подальші події внесли суттєві корективи у питання розвитку вищої освіти.

Проблеми і завдання систем внутрішнього і зовнішнього забезпечення якості вищої освіти

Як зазначається у вступній частині Доповіді, найбільш вразливим у 2022 році став первинний рівень процедур забезпечення якості освіти — удосконалення і розвиток системи забезпечення закладами вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (*система внутрішнього забезпечення якості*). Нагальною проблемою, що на сьогодні потребує вирішення у сфері забезпечення якості вищої освіти, є те, що навчання в закладах вищої освіти є переважно віддаленим (синхронне та асинхронне). І це потребує інших підходів до викладання, вимірювання та з'ясування сформованості компетентностей та досягнення результатів навчання.

Зокрема, в Доповіді визначається низка проблем, які ускладнюють реалізацію внутрішньої системи забезпечення якості в закладі вищої освіти:

1) науково-педагогічні працівники та здобувачі освіти віддають перевагу усталеним вимогам до освітнього процесу та контролю, натомість поточна ситуація в суспільстві та освіті потребує гнучкості;

2) організаційно-інформаційна відірваність здобувача освіти та викладача від інституції ускладнює моніторинг якості;

3) назріла необхідність принципово іншої підготовки науково-педагогічних кадрів для такої роботи, що потребує особливої уваги до педагогічної складової освітніх програм та осучаснення змісту їх підготовки за галуззю 01 Освіта/Педагогіка;

4) під загрозою опинився стан здоров'я (фізичний й психічний) викладачів і студентів, що безпосередньо викликано як безпековим, так й іншими зовнішніми чинниками реалізації освітнього процесу;

5) у адміністрації закладу вищої освіти пріоритетом стали безпекові питання, які потребують негайного реагування, натомість проблеми забезпечення якості певною мірою відсунулися на периферію їхньої уваги;

6) різна вага та попит на спеціальності на ринку праці на відміну від довоєнного періоду, втрата зацікавленості до колись популярних професій, ще більший дефіцит унікальних фахівців, на підготовку яких потрібні час і ресурс;

7) недостатня пов'язаність науки та навчання під час війни стала критичною, оскільки подекуди обладнання було втрачене, доступ до лабораторно-дослідних ресурсів ускладнився;

8) застарілість та недосконалість навчально-методичного забезпечення;

9) відсутність гарантованих електроенергії та зв'язку, інших складових, необхідних для якісної реалізації освітнього процесу.

Окрім того, не втратили актуальності власні проблеми закладів вищої освіти щодо забезпечення якості освіти, що носять переважно організаційний та ціннісний аспекти.

Суттєвих змін, як зазначається в Доповіді, зазнала реалізація внутрішньої системи забезпечення якості освіти у вищих військових навчальних закладах.

Вектор змін, визначений Постановою Кабінету Міністрів України № 1410 (15.12.1997) зі змінами від 30 грудня 2022 р., передбачає досягнення у максимально стислі строки достатньої взаємосумісності Збройних Сил України та інших складових сил оборони з відповідними структурами держав-членів НАТО, суттєвої активізації реформ, які необхідно впровадити для досягнення повної відповідності критеріям членства в НАТО.

Нова система військової освіти:

- 1) запроваджує спільну підготовку Збройних Сил України з іншими складовими сил оборони за єдиним замислом і планом та під єдиним керівництвом;
- 2) створює єдину систему військової освіти для підготовки особового складу сил оборони на основі курсів професійної військової освіти L1-L5.

Варто зазначити, що за останні роки система військової освіти зазнала системних змін за рахунок таких чинників, як:

- упровадження досвіду війни;
- імплементація стандартів НАТО в програми підготовки;
- реалізація кращих підходів щодо навчання та підготовки складових сектору безпеки й оборони за досвідом країн-партнерів;
- зміна світоглядних цінностей у підготовці офіцерських кадрів;
- підвищення якості практичної підготовки всіх категорій здобувачів військової освіти.

Нагальною потребою є також приведення у відповідність *системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності закладів вищої освіти та якості вищої освіти* до вимог Європейського освітнього простору. На це спрямовані подальші заходи з виконання Національного плану дій зовнішнього забезпечення якості вищої освіти України на період 2022–2023 рр.

Вища освіта та забезпечення якості вищої освіти в Україні

Цей розділ Доповіді містить статистичну інформацію щодо закладів вищої освіти, здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників, вступу до закладів вищої освіти. У розділі використовуються дані Єдиної державної електронної бази з питань освіти.

Зокрема, у Реєстрі суб'єктів освітньої діяльності «Заклади вищої освіти» Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО) станом на 1 січня 2023 р. було представлено:

736 закладів вищої освіти, які за формами власності розподіляються таким чином: 439 — державної форми власності, 49 — комунальної і 248 — приватної;

588 закладів фахової передвищої освіти, які за формами власності розподіляються таким чином: 349 закладів державної форми власності, 157 — комунальної, 81 — приватної та 1 — корпоративної;

191 заклад у категорії «Наукові інститути (установи)», із них лише 1 заклад приватної форми власності, решта — державної.

Згідно з даними бази ЄДЕБО, станом на 1 січня 2023 р., в Україні налічувалося 1 077 685 здобувачів вищої освіти ступенів «молодший бакалавр», «бакалавр», «спеціаліст», «магістр», «доктор філософії» та «доктор мистецтва». За кошти державного чи місцевого бюджетів вищу освіту здобувають трохи більше третини студентів (36,9 %). У кількісному вираженні здобувачів, що навчаються за кошти державного або місцевого бюджетів, 397 134 особи, а здобувачів, що навчаються за кошти фізичних і юридичних осіб, — 680 551 осіб.

Згідно з даними бази ЄДЕБО, станом на 1 січня 2023 р. розподіл здобувачів за рівнями вищої освіти виглядає таким чином: ступінь «молодший бакалавр» здобуває 2 891 особа, «бакалавр» — 729 506 осіб, «спеціаліст» — 845 осіб, «магістр» — 309 297 осіб, «доктор філософії» — 35 026 осіб та «доктор мистецтва» — 120 осіб.

Розподіл здобувачів за спеціальностями свідчить, що найбільш популярними є такі спеціальності: 081 Право (80 329 здобувачів, 7,46 % від загальної кількості), 222 Медицина (58 820/5,47 %), 014 Середня освіта (57 144/5,31 %), 073 Менеджмент (56 388/5,24 %), 053 Психологія (38 630/3,59 %), 035 Філологія (38 144/3,54 %), 122 Комп'ютерні науки (36 913/3,43 %), 051 Економіка (27 599/2,56 %), 072 Фінанси, банківська справа та страхування (25 551/2,37 %), 121 Інженерія програмного забезпечення (23 721/2,2 %).

За даними ЄДЕБО, станом на 1 січня 2023 р. підготовку здобувачів ступеня «молодший бакалавр» здійснювали 46 закладів, «бакалавр» — 442 заклади, «спеціаліст» — 42 заклади, «магістр» — 322 заклади, «доктор філософії» — 389 закладів, «доктор мистецтва» — 8 закладів.

Згідно з даними бази ЄДЕБО, станом на 1 січня 2023 р. регіональний розподіл здобувачів є таким: більше чверті студентів навчається в м. Київ (26 %); традиційними «лідерами» є такі регіони, як Харківська, Львівська, Дніпропетровська та Одеська області. У зв'язку із веденням активних бойових дій у Донецькій, Луганській та Херсонській областях здобувачі відсутні.

Вступна кампанія під час повномасштабного вторгнення, як значиться в Доповіді, не лише відбулася, але й відбулася повноцінно, про що свідчить як кількість вступників, так і кількість поданих заяв. Українські випускники переважно обрали українські заклади вищої освіти. За даними порталу «Вступ. ОСВІТА.UA» під час вступної кампанії — 2022 було подано більш 1,3 млн. заяв вступників, зокрема: на спеціальності бакалавра та медичного магістра (вступ на базі повної загальної середньої освіти (ПЗСО) — майже 662 тис. заяв (кількість зменшилася порівняно з 2021 р., тоді — 1,1 млн. заяв, тобто на близько 40 %); на спеціальності ступеня «магістр» (без урахування вступників на базі ПЗСО) — майже 338 тис. заяв (кількість збільшилася порівняно з 2021 р., тоді — 216 тис. заяв, тобто на 36 %); на спеціальності молодшого бакалавра — 1,8 тис. заяв.

Станом на початок 2023 р. у базі ЄДЕБО було представлено 145 114 записів про науково-педагогічних працівників. Однак у випадках, коли певна особа займає декілька посад як науково-педагогічний працівник (за сумісництвом), кожна така посада представляється окремим записом у базі. Вилучивши дублюючі записи (з однаковими ПІБ), було одержано масив з інформацією про 119 533 науково-педагогічних працівників.

Станом на 1 серпня 2022 р., згідно з оперативною інформацією МОН України, було переміщено (з урахуванням першої хвили переміщення у 2014 р.) 29 закладів вищої освіти та 64 відокремлених структурних підрозділи закладів вищої освіти державної, комунальної й приватної форм власності.

Законодавчі та нормативно-правові зміни у системі забезпечення якості вищої освіти за 2022 рік

Після введення в Україні воєнного стану виникла необхідність суттєвої зміни підходів до проведення акредитації освітніх програм. Тому 16.03.2022 Кабінетом Міністрів України було прийнято постанову № 295 «Про особливості акредитації освітніх програм, за якими здійснюють підготовку здобувачі вищої освіти, в умовах воєнного стану», якою встановлено, що строк дії сертифікатів закладів вищої освіти (наукових установ) про акредитацію спеціальностей і напрямів підготовки та сертифікатів про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, що були чинними на 24 лютого 2022 р., продовжується до 1 липня року, наступного за роком припинення або скасування воєнного стану в Україні.

Варто також зазначити, що 12 січня 2022 р. було прийнято Постанову Кабінету Міністрів України № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Водночас збройна агресія Росії проти України, бойові дії на значній території України, знищення або пошкодження ворогом критичної енергетичної інфраструктури зумовили неможливість дотримання в усіх випадках строків атестації здобувачів доктора філософії. Відтак, з метою захисту прав здобувачів НАЗЯВО було ініційовано внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», які були затверджені Постановою Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022.

Як відзначено в Доповіді, важливим кроком для подальшого розвитку системи забезпечення якості вищої освіти та запровадження дієвих механізмів забезпечення академічної доброчесності у сферах освіти і науки у 2022 р. стали розробка та надання Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти законодавчих пропозицій, що лягли в основу:

проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення якості вищої освіти» (реєстр. № 8095)

проєкту Закону України «Про академічну доброчесність».

Законопроєктом «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення якості вищої освіти» передбачено, зокрема, можливість проведення постакредитаційного моніторингу. Тривалість дії сертифікату про акредитацію встановлюється у п'ять років, про умовну акредитацію — тривалістю в один рік. Запропоновані новації цілком відповідають Стандартам і рекомендаціям щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG-2015). Зазначений законопроєкт містить механізм вдосконалення процедури оскарження рішень НАЗЯВО, що стане дієвим інструментом у захисті інтересів усіх суб'єктів акредитаційних відносин.

Проект Закону України «Про академічну доброчесність» передбачає основні вимоги щодо забезпечення академічної доброчесності, способи забезпечення академічної доброчесності, види порушень академічної доброчесності та заходи реагування на такі порушення тощо. Окрім наведеного, законопроектом вдосконалено правове регулювання існуючих механізмів акредитації освітніх програм, здійснення інституційної акредитації, створено належні умови для здійснення акредитації недержавними організаціями забезпечення якості вищої освіти, при цьому Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти одержує можливість проведення постакредитаційного моніторингу, що цілком відповідає світовій практиці забезпечення якості вищої освіти.

Забезпечення діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти

В умовах війни Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти не лише не припинило роботу, а й продовжує належним чином працювати, адаптуючись до існуючих обставин. Процес акредитації освітніх програм в онлайн-режимі, а також можливість приймати рішення про умовну (відстрочену) акредитацію освітніх програм без або з частковою акредитаційною експертизою відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 295 від 16.03.2022 значно допомогли переміщеним та пошкодженим закладам вищої освіти.

У 2022 році продовжено співробітництво НАЗЯВО з іноземними агентствами забезпечення якості та консультації з міжнародними експертами. Зокрема, у 2022 р. були підписані меморандуми про співробітництво з Агентством із забезпечення якості (QAA, Великобританія), Центральним агентством з оцінювання й акредитації (ZeVA, Німеччина), Румунським агентством із забезпечення якості вищої освіти (ARACIS), Агентством із визнання та забезпечення якості освіти (ARQA, Казахстан), Угорською комісією з акредитації (MAB). Триває узгодження тексту меморандуму з головним комітетом, відповідальним за оцінку та акредитацію закладів вищої освіти для підготовки професійних інженерів у Франції (Commission des Titres d'Ingenieur, CTI).

В умовах воєнного стану основною процедурою зовнішнього забезпечення якості вищої освіти є акредитація освітніх програм.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 295 від 16 березня 2022 р. Національному агентству із забезпечення якості вищої освіти тимчасово дозволяється ухвалювати рішення про умовну (відкладену) акредитацію освітніх програм без проведення або з частковим проведенням акредитаційної експертизи без оплати вартості акредитації закладом вищої освіти.

За підтримки партнерів вперше у світовій історії зовнішнього забезпечення якості вищої освіти Національним агентством створена інформаційна система з автоматизації процесу акредитації освітніх програм закладів освіти. Усі процеси, процедури та документообіг відбуваються через цю систему.

За даними НАЗЯВО, умовні акредитації за 2022 рік отримали 852 справи.

У 2022 р. НАЗЯВО за повною процедурою розглянуло 904 освітніх програми (за 2021 р. — 2040), із них 422 — за освітнім рівнем магістра, 306 — за освітнім рівнем бакалавра, 148 — за освітнім рівнем доктора філософії та доктора мистецтва, 28 — молодшого бакалавра.

Лише за 11 галузями із 29 наявні освітні програми, акредитовані із визначенням «зразкова».

За 2022 р. НАЗЯВО відмовило в акредитації лише одній освітній програмі (на відміну від минулого року, коли 25 освітніх програм одержали відмову в акредитації).

Процедури внутрішнього забезпечення якості Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти здійснює внутрішнє забезпечення якості своєї діяльності через реалізацію відповідної політики, а також цілого ряду процедур на виконання стандарту 3.6 ESG2015.

У 2020 р. була сформована Політика забезпечення якості Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (далі - Національного агентства), яка ґрунтується на місії, цінностях, принципах внутрішньої організації, що викладені у Стратегії Національного агентства, принципах і положеннях Кодексу академічної доброчесності Національного агентства, чинному законодавстві України, а також міжнародних угодах і стандартах.

З метою досягнення стратегічних цілей і реалізації Політики забезпечення якості Національного агентства у жовтні 2022 р. було затверджено Положення про систему забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, яке визначає мету, структуру, процеси, функції та заходи цієї системи.

У 2022 р. Національне агентство зробило низку важливих кроків для впорядкування внутрішньої системи якості своєї діяльності, зокрема в частині дотримання етичних стандартів.

Відповідність діяльності Національного агентства Стандартам та Рекомендаціям щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG-2015).

Стандарт ESG 2.1: Урахування внутрішнього забезпечення якості

Зовнішнє забезпечення якості має стосуватись ефективності процесів внутрішнього забезпечення якості, описаних у Частині 1 ESG.

Стандарт ESG 2.2: Розроблення методологій, що відповідають меті

Зовнішнє оцінювання якості слід визначати і розробляти таким чином, щоб забезпечити його відповідність досягненню цілей і завдань, встановлених для нього, водночас враховуючи відповідні нормативні положення. До його розроблення й безперервного вдосконалення слід залучати стейкхолдерів.

Стандарт ESG 2.3: Процеси запровадження

Процеси зовнішнього забезпечення якості мають бути надійними, корисними, наперед визначеними, послідовно запроваджуваними й опублікованими. Вони включають:

- самооцінювання або його еквівалент;
- зовнішнє оцінювання, яке зазвичай включає відвідування закладу;
- звіт за результатами зовнішнього оцінювання;
- послідовні подальші дії за результатами оцінювання.

Стандарт ESG 2.4: Незалежні (зовнішні) експерти

Зовнішнє забезпечення якості має виконуватися групою незалежних (зовнішніх) експертів, яка включає представника (представників) від студентів.

Стандарт ESG 2.5: Критерії для результатів

Будь-які висновки або судження, зроблені у результаті зовнішнього забезпечення якості, повинні ґрунтуватися на зрозумілих та опублікованих критеріях, які послідовно застосовуються, незалежно від того, чи приводить процес до прийняття офіційного рішення.

Стандарт ESG 2.6: Звітування

Повні експертні звіти мають публікуватися, вони мають бути зрозумілими і доступними для академічної спільноти, зовнішніх партнерів та інших зацікавлених осіб. Якщо агентство приймає будь-яке офіційне рішення на основі цих звітів, рішення слід опублікувати разом зі звітом.

Стандарт ESG 2.7: Скарги та апеляції

Процеси розгляду скарг та апеляцій слід чітко визначити як частину моделі процесів зовнішнього забезпечення якості та повідомити про них заклади.

Висновок

Аналіз стану якості вищої освіти в Україні у 2022 р., здійснений у цій Доповіді, показує, що процеси забезпечення якості вищої освіти тривають.

Узагальнені в Доповіді дані щодо статистичної складової вищої освіти показують, що кількість і пропорційний розподіл відповідно до закладів вищої освіти, освітніх програм, науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти у 2022 р. суттєво не змінилися. Разом з тим, ці дані дали змогу виокремити наявні проблеми якості освіти, проаналізувати також показники акредитаційного процесу як його складової.

До процесів забезпечення якості вищої освіти все активніше долучаються здобувачі вищої освіти, органи студентського самоврядування, роботодавці та їхні об'єднання, освітянська і наукова спільнота. Це демонструють численні спільні ініціативи, наприклад, підготовка Національного плану дій, робота над яким була завершена уже під час повномасштабного вторгнення.

Враховуючи, що основні повноваження Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, які визначені Законом України «Про вищу освіту» (2014), спрямовані на забезпечення якості вищої освіти, важливо констатувати, що на сьогодні Національне агентство належним чином виконує свої функції, відчутно посиливши за рік, що минув, свою консультативну та комунікаційну роль.

Відбуваються акредитаційні експертизи, проводяться інформаційні та консультаційні заходи для різних учасників процесу забезпечення якості, активно здійснюється міжнародна співпраця та популяризація діяльності української вищої освіти.

Зклади вищої освіти результативно використовують набутий досвід віддаленого та змішаного навчання, управління освітнім процесом, тому ще у перші тижні війни процедури забезпечення якості освіти були відновлені.

У Доповіді також визначено завдання щодо реалізації зовнішнього забезпечення якості освіти на 2023 рік, зокрема:

1. Здійснення Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти консультативного оцінювання (евалюації) для сприяння ефективної реалізації процесів і процедур внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності закладів вищої освіти.

2. Реалізація процедур зовнішнього забезпечення якості. Зокрема, необхідним є вдосконалення процесів акредитації освітніх програм, коригування критеріїв оцінювання якості освітніх програм відповідно до стандартів та рекомендацій забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти.

3. Розробка та імплементація моделі інституційної акредитації. Запровадження інституційної акредитації, зокрема спрямоване на оцінювання Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти системи забезпечення закладом вищої освіти якості освітньої діяльності для з'ясування її відповідності європейським практикам та вимогам національного освітнього законодавства.

4. Унормування діяльності та розбудова мережі незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти.

5. Необхідним є проведення моніторингу діяльності систем забезпечення якості закладів вищої освіти та з'ясування ефективності виконання ними отриманих рекомендацій, інших процедур і заходів та впровадження процедури постакредитаційного моніторингу.

6. У зв'язку із законодавчими змінами їх імплементація та активізація подальшої нормотворчості.

7. Залучення всіх стейкхолдерів до покращення якості вищої освіти в Україні відповідно до цілей сталого розвитку та спільного визначення шляхів подальшого розвитку забезпечення якості вищої освіти.

Заслухавши інформацію Голови Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти Андрія Бутенка, **Комітет з питань освіти, науки та інновацій вирішив:**

1. Доповідь про якість вищої освіти в Україні, її відповідність завданням сталого інноваційного розвитку суспільства у 2022 році взяти до відома.

2. Діяльність Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти у 2022 році визнати задовільною.

Голова Комітету

Сергій БАБАК